

Israelin ydinohjelma

Miksi Israelilla on niin erityinen asema kansainvälisesti?

Kauko Lohtander
2025

Työn idea

Tutkimuksessani pyrin kokoamaan kirjallisista lähteistä tietoa Israelin ydinohjelmasta ja sen kansainvälisestä huomiosta, sillä se on aihe, joka ei saa mielestäni läheskään tarpeeksi huomiota. Pyrin vastaamaan kysymykseen siitä, miksi Israel ei koe minkäänlaista kansainvälistä painostusta ydinohjelmansa avoimuuden suhteen.

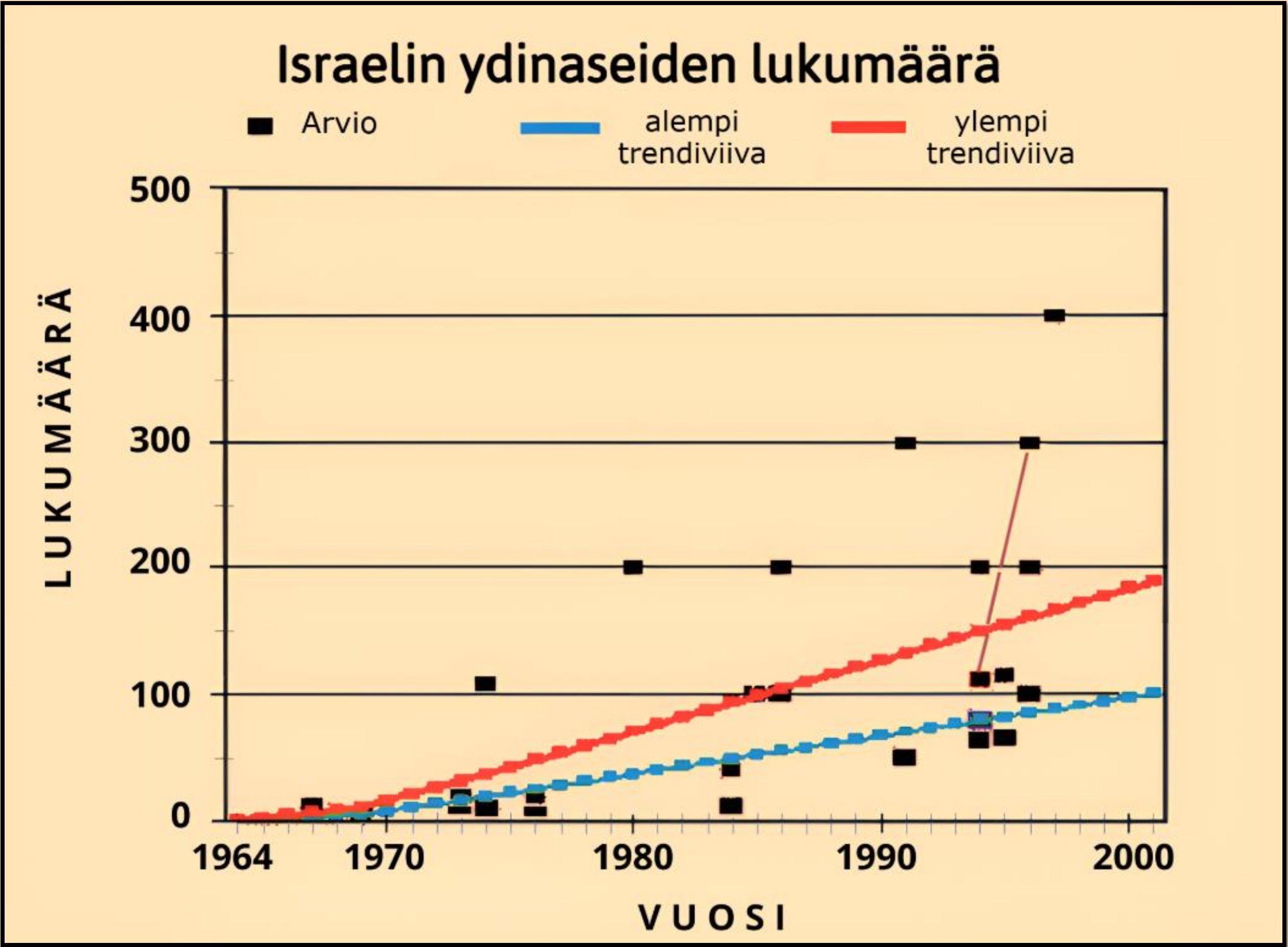
Aluksi on hyvä huomauttaa, ettei Israel ole myöntänyt omaavansa ydinaseita, eikä tiedot sen ydinohjelmasta ole julkisia. [1] Tässä tutkimuksessa esitetyt useat väitteet ovat siis pohjimmiltaan spekulatiota, vaikkakin hyvin tutkittuja. Tämä ei tietenkään kuitenkaan tarkoita sitä, etteivätkö nämä väitteet olisi tosia.

Israelin ydinohjelman synty

Toisen maailmansodan jälkeen useat valtiot pyrkivät päästä mukaan ydinasevarusteluun. Ydinaseiden hankkimisella valtio takaa tietenkin sen ilmeisen; kyvyn vastata massatuhoaseella viholliselle. Kuitenkin ydinaseiden kanssa olennaisempi tavoite on ydinasepelote (= ydinase toimii konfliktia ennaltaehkäisevänä pelotteena).

Toisen maailmansodan jälkeen Lähi-itään päätettiin perustaa juutalaisille oma valtio, Israel. Tämä päätös kuitenkin aiheutti ongelmia, sillä nykyisen Israelin alueella sijaitsi jo toinen valtio, Palestiina. Israelin perustaminen herätti siksi suurta vastustusta Palestiinassa ja muissa alueen arabivaltioissa. Israel päätyi asemaan, jossa sen ainoat liittolaiset löytyivät Euroopasta ja Pohjois-Amerikasta, kun taas sen ympärillä olevat valtiot suhtautuivat siihen vihamielisesti. Näin ollen Israel on ollut alusta asti huonoissa väleissä naapureidensa kanssa. Tämä on johtanut siihen, että Israelin ulkopoliitikassa on edelleen vahvasti läsnä ajatus siitä, että kaikki ovat heitä vastaan, mikä puolestaan korostaa tarvetta olla sotilaallisesti ylivoimaisen vahva muihin verrattuna. [2]

Siksi Israel tekikin päätöksen käynnistää oman ydinohjelmansa tavoitteena oli ajatus siitä, että pitämällä vahvan ydinasearsenaalin Israel pyrkii jo ennaltaehkäisemään laajempi konflikteja. Varsinkin kun Israel oli ensimmäinen valtio, joka sai haltuunsa ydinaseita Lähi-idässä oli pelote tehokas. Israel rakennutti ensimmäisen reaktorinsa Ranskan, jolta löytyi teknologinen osaaminen, kanssa salassa 1960- luvun alussa. Reaktorien avulla saatetaan valmistaa ydinaseiden valmistukseen kriittistä fissioainetta, yleensä plutoniumia, jonka avulla ydinaseita valmistetaan. Ensimmäiset ydinaseet Israel oletettavasti sai valmistettua vasta vuoden 1966 jälkeen. [3]

Kuva 1: Kuvaajalla on eri tahojen tekemiä arvioita sijoitettuna, ja niiden perusteella laskettu trendiviivat. Trendiviivoja on kaksi, sillä yksi arvioista ei anna tarkkaa arvoa, vaan välin, jonka päädyt on yhdistetty kolmannella kuvassa olevalla viivalla. On kuitenkin hyvä huomioida, että tässä käytetyt arviot perustuvat siihen kuinka moneen aseeseen Israelilla laskennallisesti on resursseja, eli luvut ovat vain ja ainoastaan arvioita. Myöskin arvioiden lähteiden luotettavuus saattaa vaihdella. Oletettavasti taulukon alempi trendiviiva on lähempänä totuutta.

Ydinohjelman nykytilanne

Israel ei ole virallisesti myöntänyt ydinaseiden hallussapitoa, vaikka eri aiheesta perillä olevat valtion viranomaiset ovatkin siihen vihjanneet. [4] Israel sen sijaan harjoittaa ulkopoliitikassa aiheeseen liittyen tarkoituksellista epäselvyyttä: se ei kysyessä myönnä omaavansa ydinaseita, muttei toisaalta myöskään kiellä sitä. Se on kuitenkin myöntänyt kahden reaktorin olemassaolon, mutta väittää että ne molemmat olisivat vain tutkimuskäyttöön, eivätkä liittyisi mitenkään ydinaseiden valmistamiseen.

Israelilla on arvioitu yleensä olevan noin 90 ydinkärkeä tänä päivänä, mutta luku saattaa hyvinkin olla suurempi tai pienempi. 90 ydinkärkeä tarkoittaisi, että Israel lukeutuisi pienempien ydinasevaltioiden päähän, mutta olisi määrä silti huomattava, maailmassa kuitenkin on vain yhdeksän valtiota jolla on ydinaseita. Jotkin arviot asettavat luvun reilusti yli kolmeen sataan, mikä sijoittaisi Israelin maailman neljänneksi suurimaksi ydinasevallaksi.

Miksi Israelin ydinohjelman annetaan olla salassa?

Israelin asemaa voisi kansainvälisessä politiikassa kutsua vähintäänkin erityiseksi. Se on itsenäistymisestään lähtien säilyttänyt hyvät välit länsimaiden kanssa, erityisesti Yhdysvaltojen kanssa.

Suurin yksittäinen näennäinen syy sille, miksi Israelin annetaan pitää kaikki tiedot sen ydinohjelmasta salassa, eikä sitä ole painostettu esimerkiksi liittymään ydinsulkusopimukseen, on sen ja länsimaiden strateginen liittolaisuus. Israel on yksi länsimaiden ja erityisesti Yhdysvaltojen ainoista liittolaisista Lähi-idässä. Yhdysvallat ovat jatkuvasti sekaantumassa alueen konflikteihin milloin mistäkin syystä ja sen viholliset alueella ovat yleensä myös Israelin vihollisia. Tästä syystä onkin Yhdysvalloille tärkeää, että sillä on vankka jalansija alueella. Siihenkin asti, että se on valmis tukemaan tätä jalansijaa miljardeilla dollareilla ja siksi myös valmis kääntämään poskea kyseenalaisissa aiheissa, jotka olisivat muiden valtioiden kohdalla kriittisiä sen kansainvälisten suhteiden kannalta.

Yhdysvallat tosin on ottanut selväksi kannakseen, ettei se hyväksy ydinaseita Lähi-Itään. Yhdysvallat hyökkäsikin Irakiin vuonna 2003 perustellen sen Irakin ydinaseohjelman uhilla, vaikka jälkikäteen todettiin, ettei ohjelmaa ollut olemassakaan ja osa Yhdysvaltojen todisteista oli tekaistuja. Tämä ilmentää Yhdysvaltojen kaksinaismoralismia: Irakiin hyökättiin tekaistuvin perustein ydinaseohjelmasta, mutta Israelin vastaavaa, ja olemassa olevaa, ohjelmaa voidaan sietää. [5]

Tietenkään asia ole niin yksiselitteinen, kuin vain strateginen liittolaisuus. Rahalla ja lobbaamisella on aina oma vaikutuksensa kansainvälisessä politiikassa. Israel kysymyksissä erityisesti Yhdysvaltojen politiikassa rahalla on suuri vaikutus. Israelin etujärjestöt, erityisesti Yhdysvalloissa AIPAC, vaikuttavat voimakkaasti päätöksentekoon. Esimerkiksi vuoden 2024 Yhdysvaltojen vaaleissa AIPAC käytti yli 100 miljoonaa dollaria Israel-myönteisten ehdokkaiden tukemiseen, erityisesti republikaanien keskuudessa. [6]

Yhdysvaltojen lisäksi esiintyy lobbausta valtavasti myös muissa länsimaissa. EU onkin heti Washingtonin jälkeen suurin alusta lobbareille. Suomessakin toimii Israelin etuja ajavia lobbausjärjestöjä, kuten European Leadership Network, joka järjestää esimerkiksi "ilmaisia" matkoja Israeliin kansanedustajille. [7]

Syitä on löydettävissä myös esimerkiksi uskonnollisista syistä. Länsimaissa elää yhä vain vahvistuvana kristillinen sionismi. Sionismi tarkoittaa juutalaista kansallisaatetta, jolla perustellaan Israelin kuulumista Juutalaisille. Kristillinen sionismi taas tarkoittaa kristittyjen näkemys siitä, että Juutalaisilla on oikeus Israeliin, sillä se on osa raamattua. [8]

Yksi syistä sokeudelle Israelin ydinaseohjelmaa, sekä sen muita kyseenalaistettavia puolia, kohtaan on myös holokaustin synnyttämä myötätunto, Varsinkin toista maailmansotaa seuranneina vuosikymmeninä, kun juutalaisten kansallinen trauma oli vielä tuoreempi. Tästäkin syystä voi olla helpompi nähdä Israelin olevan oikeutettu äärellisyyksiinkin kun kyseessä on kansallinen turvallisuus.

Lähteet

Kuva 1: Israel's Nuclear Arsenal: Background & Overview. Jewish Virtual Library. - <https://www.jewishvirtuallibrary.org/background-and-overview-of-israel-s-nuclear-arsenal>

1. Israel – Israel nuclear history. Center for Arms Control and Non-proliferation. <https://armscontrolcenter.org/countries/israel/>

2. Creation of Israel, 1948. Office of the historian, <https://history.state.gov/milestones/1945-1952/creation-israel>

3. Aftergood, S. Kristensen, H. 2007. Federation of American scientists, <https://nuke.fas.org/guide/israel/nuke/>

4. Cochran, T. 1996. The Relevance of Mordechai Vanunu Disclosures to Israel's National Security. Nuclear Program Staff Publication, https://nuke.fas.org/cochran/nuc_10149601a_174.pdf

5. Ferguson, M. 2023. Implications of Foreign Influence on the Information Environment that Launched Operation Iraqi Freedom. Marine Corps University Press, <https://www.usmcu.edu/Outreach/Marine-Corps-University-Press/Expeditions-with-MCUP-digital-journal/Misinformed/>

6. Johnson, J. 2024. 'Very Bad Sign for Democracy': AIPAC Has Spent Over \$100 Million on 2024 Elections. Common Dreams, <https://www.commondreams.org/news/aipac-100-million>

7. Sundman, R. 2024. Näin toimivat lobbausmatkat, joille ovat osallistuneet myös suomalaiset kansanedustajat. Helsingin Sanomat, <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010238648.html>

8. Stewart, T. 2022. Luvaton maan lumo - Israelin kristityt ystävät Suomessa. Gaudeamus.